

BESLUT

2013-11-25

Dnr: 13/01369

SAKEN

Uppdrag granskning, SVT1, 2013-05-15, inslag med en musiker; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Programmet inleddes med att programpresentatören sa följande.

Uppdrag granskning i kväll: om sanningen, journalistiken och den goda viljan.

Något senare sa han följande.

Hur påverkas vi journalister av våra egna uppfattningar om hur samhället ser ut eller bör se ut i vår rapportering om Sverige och utlandet? Inte alls, säger nog de flesta av oss journalister, men är det verkligen sant? En av de absolut mest känsliga samhällsfrågorna är integration och flyktingpolitiken. Och där har debatten på senare tid blivit allt mer polariserad. Vi ska titta närmare på tre exempel där media valt en väldigt tydlig vinkel i det goda syftet att stå upp för människors lika värde men där verkliga samhällsproblem har förenklats eller till och med bortförklarats. När vi nu granskar media så är det en liten värld. Ett av de exempel vi har valt där är den ansvarige en av mina högsta chefer på Sveriges Television. Henne ska jag träffa efter reportaget. Reporter är NN.

Det aktuella inslaget inleddes på följande sätt.

(A) – Hade någon sagt för ett år sedan att jag skulle vara med i *Uppdrag granskning* då hade jag sett ut som ett frågetecken och sagt varför? (Reporter) – Du blev ganska berörd av det som hände? (A) – Det blev jag, absolut. Väldigt illa berörd av det som hände till en början. Väldigt illa berörd. Ja, A heter jag. Jag är musiker och artist och för det svenska folket så är jag nog mest känd som pianist i *Så ska det låta* under några år. (Reporter) – A i sitt rätta element. Här på ett hotell i Sälen brukar han uppträda under skidsäsongen. Fjärran från frågor som rör invandring och främlingsfientlighet.

Men i november förra året blev han uppringd av en reporter från Norrbottens-Kuriren som frågade om han ville vara med i en kampanj mot rasism och främlingsfientlighet. "Ett Norrbotten för alla" hette kampanjen. Som start ville tidningen ha en enkät med femtio norrbottningar som skulle svara på frågan: "Ställer du upp på ett Norrbotten för alla?". A bad att få en stund på sig att fundera och kom sedan fram till ett beslut. (A) – När han ringde igen så sa jag att jag har läst på nu och jag vill absolut inte medverka i den här kampanjen. Nähä, sa han, Varför då? Nämen, sa jag, därför att jag tror att den kommer att motverka sitt syfte. Den är väldigt snävt formulerad. Det går liksom inte att svara vad man tycker på de här frågorna. Utan man kan bara svara ja eller nej. Och man förstår ju redan från början att svara nej på de här frågorna det är oerhört känsligt så att nej, jag vill inte vara med. Ta inte med mig. (Reporter) – Under samtalet med reportern sade A också ett par andra saker som skulle visa sig få betydelse. Enligt A verkade reportern bli förvånad för att han inte ville vara med. (A) – Nähä, sa han, men vad då, är du emot invandring? Nej, men, sa jag, det kan man väl inte bara svara ja eller nej på. Det finns ju nyanser. Här i Boden där jag bor, det är alltså en av de kommunerna i Sverige som har flest asylsökande, tagit emot mest flyktingar och här, här börjar det se kärt ut. Vi, alltså vi har inte vettiga bostäder till alla vi tar emot. Här är de för många. Vi kan inte ta emot fler. (Reporter) – Dagen därpå kom tidningen. Rubriken "Ställer du upp på ett Norrbotten för alla?" A lyftes fram som svarandes "Absolut inte". (A) – Jag blev väldigt illa berörd när jag såg det. Jag tänkte, det där kan ju verkligen få folk att tro en massa dåliga saker som inte stämmer om mig. (Reporter) – Efter rubriken två korta citat. Ett där A kritiserar kampanjen och sedan "I Boden har vi tillräckligt, för att inte säga för många, flyktingar." (A) – Det är ju tveklöst så. Just att de har plockat mina svar ut ur sina rätta kontexter och satt in de i nya kontexter. Det känns ju för mig som att det är gjort för att utmåla mig som främlingsfientlig. Så känns det.

Därefter följde en intervju med B, chefredaktör för Norrbottens-Kuriren.

(B) – Jag har ingen anledning att djupare tolka hans svar. Det kan man göra med många av de här personerna som har svarat. (Reporter) – Men är inte det viktigt? Det är ju, om det är så att man skulle framställas som man själv uppfattar, riskerar uppfattas som främlingsfientlig och inte är det, är inte det en ganska allvarlig sak? (B) – Ja, alltså, du tolkar ju det som att han är främlingsfientlig. Jag tolkar inte hans svar som det.

Intervjun med A fortsatte.

(Reporter) – Vad var det du absolut inte ville? (A) – Jag sade att jag vill absolut inte vara med på den här kampanjen därför att jag tror den motverkar sitt eget syfte. Jag gillar syftet men jag vill inte vara med på kampanjen för den motverkar sitt syfte.

Sedan sa reportern följande.

Nej, på Norrbottens-Kuriren ställer man sig helt oförstående inför kritiken. A gavs möjlighet att förklara sig i en artikel dagen därpå. Och enligt chefredaktören B stämmer det inte att A tackat nej till själva publiceringen. Där står ord mot ord. Men det spelar inte så stor roll, säger B. En så pass offentlig person som A skulle få finna sig i att bli citerad i vilket fall.

Därefter medverkade B och han sa följande.

Man kan ju tolka in vad som helst i svar. Det är din tolkning. Min tolkning är att han säger precis det han säger. Han ställer inte upp på kampanjen. Den är tillrättalagd, tycker han.

Inslaget avslutades med att A sa följande.

Jag märkte ju också att jag hade ju, jag fick ju en del glada tillrop från faktiskt främlingsfientliga håll också och det är ju ingen grupp som jag vill ha ett stöd från. Det ter sig nästan lite smått komiskt för mig nu när jag tittar tillbaka på det men det är ju inte komiskt. Alltså, om de gör så här mot mig så kan jag tänka mig att de gör saker mot andra som inte kommer lika lindrigt undan som jag gjorde.

ANMÄLAN

Programmet är anmält av B och hans invändningar kan sammanfattas i följande.

I programmet påstod A att Norrbottens-Kuriren medvetet hade utmålat honom som främlingsfientlig. B gavs inte tillfälle i inslaget att svara på denna allvarliga anklagelse. Det svar från B som klipptes in i inslaget handlade i stället om att B skulle bedöma om A:s svar i tidningen kunde uppfattas som rasistiskt.

I inslaget lyftes A fram som musikern i sitt rätta element, fjärran från invandring och främlingsfientlighet. Inte vid något tillfälle i inslaget framgick det att A har varit folkvald politiker i Boden under åren 1998–2006, bland annat som ordinarie ledamot i Bodens högsta beslutande organ, kommunfullmäktige åren 1998–2002 och ersättare i densamma åren 2002–2006. A representerade då Sjukvårdspartiet som under dessa två mandatperioder var Bodens näst största parti med 17 procent (år 1998) respektive 18 procent (år 2002) av rösterna i kommunvalet.

Under åren 2002–2006 styrde Norrbottens sjukvårdsparti Bodens kommun tillsammans med några andra partier. A var under sin tid i kommunfullmäktige med och fattade beslut som på ett avgörande sätt påverkade flykting- och boendesituationen i Boden. Något som B gjorde *Uppdrag granskning*s reporter uppmärksam på under intervjun men reportern svarade att Norrbottens sjukvårdsparti bara hade varit ett litet enfrågeparti. Uppgiften om A:s långa politiska bakgrund nämndes inte med ett ord i inslaget, trots att det var ett av de viktigaste skälen till varför B ansåg att A var att betrakta som en offentlig person och därmed också fick stå för sina uttalanden.

A hade också blivit vald till Årets Bodensare, bland annat tack vare sitt starkt profilerade engagemang för samhällsutvecklingen i hemkommunen. Dessa samtliga uppgifter som bekräftade varför det var viktigt att citera A i Norrbottens Kuriren togs bort med syftet att uppnå den på förhand givna vinkeln på programmet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Intervjun med B pågick i ungefär en timme och han fick vid upprepade tillfällen frågor om hur han ville bemöta kritiken om att A hade framställts som främlingsfientlig. B:s bemötande av kritiken bestod i att han svarade att han inte tolkade bilden som getts av A som främlingsfientlig. B sa att det var *Uppdrag Granskning*s reporter som uppfattade att Norrbottens-Kuriren gav en bild av A som främlingsfientlig. B uppfattade det inte så.

B var under intervjun oförstående inför A:s kritik. Enligt B gällde svaret ”absolut inte” kampanjens namn, inte frågans innehåll. Enligt B var det uppenbart för tidningens läsare att A menade att han absolut inte ställer upp på kampanjen ”Ett Norrbotten för alla”. När reportaget redigerades, valdes ett par representativa partier ut ur intervjun med A.

B skriver i sin anmälan att *Uppdrag Granskning* bryter mot kraven på objektivitet och saklighet genom att A:s bakgrund som lokalpolitiker inte redovisades. Det är riktigt att uppgiften om A:s tidigare engagemang i Sjukvårdspartiet i Boden inte redovisades i reportaget. Under researcharbetet kontaktades ett antal lokalpolitiker i Boden som tillfrågades om Sjukvårdspartiet någonsin drivit frågor som berörde invandring eller integration, eller överhuvudtaget förknippats med sådana frågor. Svaret blev nej från samtliga kontaktade. Bland andra kontaktades kommunstyrelsens ordförande i Boden den 25 mars 2013. Redaktionen bedömde därför att A:s tidigare politiska åtaganden inte var relevanta i sammanhanget.

B skriver i sin anmälan att det hade varit viktigt att redovisa A:s långa politiska bakgrund och att dessa uppgifter var ett av de viktigaste skälen till varför B ansåg att A var att betrakta som en offentlig person. Detta konstaterande framstår som motsägelsefullt när ingen av dessa uppgifter redovisades av B:s egen tidning vid den aktuella publiceringen. Allt som stod där var: ”A, 44 år, musiker”.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Med anledning av SVT:s yttrande anför B bland annat följande.

I sitt yttrande hänvisar SVT till de svar B gavs tillfälle att ge i intervjun som sändes i *Uppdrag granskning*. De svaren handlade om att B skulle recensera reporterns egen tolkning av A:s svar på enkäten som publicerades i Norrbottens-Kuriren, och har ingenting med anmälan att göra.

B:s anmälan handlar om ett oemotsagt påstående om att tidningen medvetet skulle ha valt att peka ut A som rasist. Eftersom B var den som intervjuades och den som ansvarade för Norrbottens-Kurirens publicistiska överväganden i inslaget, var det alltså han som pekades ut som ansvarig för att tidningen medvetet skulle ha utmålat A som rasist. Den allvarliga anklagelsen fick B aldrig tillfälle att bemöta i inslaget.

När det gäller A:s bakgrund som ledamot i Bodens högsta beslutande organ, kommunfullmäktige, förvånas B över SVT:s bristfälliga research. Varken den tillfrågade kommunstyrelseordföranden i Boden eller någon representant från hans parti satt i kommunledningen under den period som avsågs. Kommunen styrdes då av en allians där Norrbottens sjukvårdsparti och Moderaterna var de ledande partierna.

B har på nära håll bevakat Bodens politiska liv under lång tid. Sjukvårdspartiet har under mer än ett decennium varit ett av Bodens ledande partier och suttit i kommunal ”regeringsställning” under långa perioder. Partiets ledande representant har också fungerat som kommunalråd, det vill säga Bodens ledande politiska företrädare och beslutsfattare.

Under samma period som Sjukvårdspartiet suttit i ledande politisk ställning i Boden var kommunen en av de kommuner som tog emot absolut flest flyktingar i Sverige. Beslut om flyktingmottagning och integration var högst upp på den politiska agendan de senaste 15 åren i kommunen. Att påstå att det näst största partiet i kommunen inte var delaktigt i de besluten faller naturligtvis på sin egen orimlighet.

När tidningen presenterar enkätpersoner anges deras nuvarande yrke och ålder, ingenting annat. Det vore orimligt att i ett enkätsammahang i detalj beskriva A:s långa och i Norrbotten välkända politiska bakgrund.

PROGRAMFÖRETAGETS TILLÄGGSYTTRANDE

Med anledning av anmälarens kommentar anför SVT bland annat följande.

De två centrala orden i B:s kritik är ”medvetet” och ”rasist”. Inget av dessa ord förekom i inslaget.

Av sammanhanget och ordalydelsen i inslaget framgår otvetydigt att det var A:s personliga uppfattning om hur publicering framstod för honom som redovisades. Det var denna av A framförda åsikt som B ombads kommentera. Att reportern under intervjun med B formulerade frågor utifrån A:s uttalanden kan inte beskrivas som reporterns egen tolkning eller uppfattning i sakfrågan, utan är ett exempel på en vedertagen journalistiskt intervjumetod.

B gavs vid upprepade tillfällen under den långa intervjun möjlighet att kommentera och ge sin syn på A:s kritik. Syftet med intervjun var att B skulle ges möjlighet att kommentera precis det som A framförde i inslaget, nämligen att han kände sig framställd som främlingsfientlig. Det är osannolikt att B inte uppfattade eller förstod vad han ombads kommentera och vad kritiken gällde.

När det gäller B:s återkommande kritik mot att inslaget inte innehöll några uppgifter om A:s politiska bakgrund, hänvisar SVT till sitt yttrande och vidhåller att frågan över huvud taget inte var relevant i sammanhanget.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Med anledning av SVT:s tilläggsyttrande anför B bland annat följande.

För att poängtera vilken vikt *Uppdrag granskning* lade vid A:s påstående att tidningen avsiktligt utmålat honom som främlingsfientlig, är det faktum att citatet även lyftes fram i påannonseringen av programmet. Att tidningen avsiktligt skulle ha utsatt honom för detta är alltså huvudsaken i inslaget och ingen bisak eller någonting som nämndes i förbifarten.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (5 § i sändningstillståndet).

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att Sveriges Television ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (9 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. [

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens mening är det väl förenligt med SVT:s granskningsskyldighet enligt sändningstillståndet att undersöka hur objektiv medias rapportering är i fråga om integration och flyktingpolitik. Att inslaget hade en kritisk infallsvinkel strider därför inte i sig mot kravet på opartiskhet.

Av ärendet framgår enligt nämndens mening att B getts tillräcklig möjlighet att bemöta den kritik som A riktade mot hur han uppfattade att tidningen hade framställt honom. Inslaget strider därför inte heller på den grunden mot opartiskhetskravet.

Övriga invändningar som anmälaren har fört fram medför inte heller att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i SVT:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Martin Holmgren, K-G Bergström, Leif Hedman, Jan Holmberg, Kristina Ståhl och Pia Kronqvist efter föredragning av Rima Haro.

På granskningsnämndens vägnar

Martin Holmgren

Rima Haro